

HVA KAN DET BETY FOR EN LANDSBY OG EN KOMMUNE Å IKKE HA EN VIDEREGÅENDE SKOLE?

Nordre Land kommune er en langstrakt kommune med et innbyggertall pr 1 kvartal 2024 på 6498 (SSB), hvorav 2928 bor i Dokka (Des 2023). De resterende innbyggerne er spredt utover et område på 920 km², store avstander for å komme seg til Valdres, Lillehammer og Gjøvik.

Dokka videregående skole er en passe stor skole og hadde våren 2024 75 ansatte, og 220 elever (skolens egne sider) og tilbyr både studieforbereende og yrkesfaglige utdanningsprogram. De er en nytenkende og fremoverlent skole som ser løsninger og som tenker nytt og fremtidsrettet, bl a med en klasse bioøkonomi. Dokka videregående er eneste skolen i Norge som tilbyr Bioøkonomi som programfag. Dette er en skole som er endringsvillig og som ikke er redd for å få nye studielinjer. De ønsker at studiene skal tilpasses fremtidens behov! Denne skolen er passe stor til å se sine elever, se de som sliter slik at de får støtte og fullfører. Her får man individuell opplæring, noe som skaper samhold mellom elever og lærere, gode læringsmiljøer som reduserer utenforskap og ensomhet. Dokka videregående har også en egen klasse med tilrettelagt opplæring.

Høsten 24 hadde søkertallet økt med 20 %, det betyr at denne høsten søkte ca. 300 elever seg til Dokka videregående skole, hvorav 49 av disse valgte studiespesialisering. Og det forventes enda flere høsten 2025 (OA 11.08-24). Det søker seg elever hit fra Søndre Land, Snertingdalen og Etnedal. I år er det nå fulle klasser og ventelister. Alle elever som går ut fra Dokka videregående får lærlingeplass. Slik det ser ut nå, ser det ikke ut til at det blir nedgang i søkermassen før om 10 år.

Hva skjer med en kommune hvis den blir «tømt for unge voksne?»

I Nordre Land har vi i underkant av 400 ungdommer i alderen 15-19 år (SSB). Mange av disse ungdommene går på Dokka videregående skole, samt at det også søker seg inn ungdommer fra andre kommuner rundt oss. Hva skjer med en kommune hvis den blir «tømt for unge voksne?»

Dette er ungdom som jobber helger og kvelder i Landsbyen, i butikker og i helse og omsorg både på Dokka og i Torpa. De er med i Idrettslag, skater, er med i korps og henger rundt og er sosiale med hverandre. De er ute på helgekveldene og lager liv og røre i Landsbyen og i bygdene våre. De bidrar i et lokalsamfunn.

Dette er våre unge fremtidige voksne som vi er helt avhengige av. Dette er ungdommer vi ønsker skal bosette seg og jobbe i kommunen, få barn og familie og bli i kommunen vår. Våre ungdommer vil heretter få to muligheter hvis skolen eller studiespesialisering blir lagt ned:

1) Hvis de unge flytter på hybel fra de er 15 år, så er de borte fra vårt Landsbybilde, da vil andre kommuner nyte godt av hva disse har å tilby. Da vil de slå rot der og det kan bli vanskeligere å komme tilbake til der de trådte sine barnesko. Det er dyrt å bo på hybel. Borteboerstipendet er for studieåret 24/25 på 6677 kr (god økning fra forrige år). En hybel på Lillehammer koster gjerne 5-6000, kanskje pluss strøm, pluss det det koster å leve (mat, buss, tlf, forsikringer). I tillegg skal gjerne ungdommene ta førerkort, øvelseskjøre, være med på fritidsaktiviteter. Hvor lett blir det å øvelseskjøre hvis du bor en time unna foreldrene dine? Det er heller ikke så lett for foreldre å følge tett opp barna sine når de flytter på hybel, hvis hverdagen og skoledagen skulle by på utfordringer, foreldrene har sin egen jobb å følge opp, 1 til 2 timer unna en ungdom som sliter.

Lang reisevei kan også føre til at flere ungdommer velger bort høyrere utdanning, noe som ordfører Ola Tore Dokken skriver i sitt innlegg publisert 25/7-24, og dette kan føre til at flere havner utenfor arbeidslivet. Ved at vi mister studiespesialisering og Dokka videregående skole kan andelen utenforskap og uføre bli høyere. Det er veldig viktig å **reducere** risikoen for utenforskap og arbeidsledighet, det gjøres ikke ved å legge ned skolen. I Nationen publisert 10.07.24, skrevet av Alexander Zahl-Thaniem, forsker ved Ruralis- institutt for rural- og regionalforskning, og stipendiat ved Norges teknisk- naturvitenskaplig universitet, sies følgende: «distriktsungdom tar i mindre grad høyere utdanning sammenlignet med storbyungdom. Forskjellene har økt over tid og i dag ser man klare geografiske forskjeller i valg av utdanning. Han viser til flere årsaker, blant annet avstander. Han sier det er viktig å være klar over at ujevn utvikling kan forsterke eksisterende ulikheter i utdanning. Det er ikke umulig at ujevn utvikling mellom steder kan ramme de med minst ressurser hardest, mens ressurssterke familier vil kunne overskride geografiske barrierer».

Framtida.no viser også i en artikkel 08.08.24 at for første gang siden NAV begynte med sine målinger, har andelen unge som ikke står i jobb eller i utdanning økt. Hver ungdom som havner på uføretrygd koster samfunnet i snitt 15 millioner kroner gjennom ett livsløp (NRK Innlandet) Nøkkelen til at folk ikke skal falle utenfor er utdanning (Lien i NRK Innlandet 15.03.24), og at ulike utdanningsvalg må være tilgjengelig for alle og at utdanningen må være tilpasset arbeidsmarkedet (ibid) Så kjære politikere, å legge ned studiespesialisering og Dokka videregående skole kan på sikt føre til store økonomiske negative konsekvenser.

2) Hvis de unge velger å bo hjemme i Nordre Land kommune, vil de få en skolehverdag som er lenger enn lang, å reise med drosje og buss fra Nord Torpa, Vest Torpa, Vestsida og Østsinni vil bety opptil 2-3 timer kjøring hver dag. De vil måtte kjøre drosje, buss, bytte buss på stasjon, i tillegg kan de oppleve å få ventetid på studiestedet de ikke får utnyttet til noe produktivt. Å «få gå før» eller ha fritime på starten eller slutten av dagen betyr ikke så mye når du allikevel må vente på bussen og ev drosje. Ungdommene vil bruke verdifull tid på å «henge rundt og vente på skyss» Og de kan bli for slitne til å jobbe eller delta i noe idretts- og eller kulturliv eller til å gjøre lekser på kveldene. Dette er en hverdag som ikke innbyr til aktivitet og kreativitet. Dette kan føre til frafall og skolevegring. Det blir heller ikke så enkelt for foreldre å følge opp ungdommene og kjøre til og fra hvis det skulle bli behov for det. Det blir stadig flere skolevegrere og de trenger en tett og nær og oversiktlig oppfølging av sine lærere. Dette får de på Dokka videregående skole. Psykiske plager og lidelser er vanlig blant barn og unge og øker stadig (FHI)

Hvor viktig er det for arbeidslivet at vi beholder Dokka videregående skole?

Dette så vi klart under støttemarkeringen på Dokka videregående skole 22 mai 24. Lokale bedrifter som Etnedal Sparebank, Dokka Fastners, Vokks, Rustfrie Berg Wurth, Våpensmia og Etnedal Sparebank, viste alle til hvor viktig Dokka videregående er og studiespesialisering er, for disse bedriftene. Uten skolen og studiespesialisering, hadde Nordre Land kommune antagelig ikke hatt disse bedriftene. Det viser seg å være vanskelig å rekruttere medarbeidere som ikke har gått på skole i Nordre Land og som har en tilhørighet til Nordre Land. Disse bedriftene samarbeider godt med Dokka videregående og er helt avhengig av elevene som går ut fra Dokka videregående skole.

Hvor lukrativt vil det være for innbyggerne å bo i Nordre Land Kommune hvis vi mister skolen vår og dertil ungdommene våre? Og antagelig mister vi arbeidsplasser i tillegg? Hvem vil bo i en kommune uten unge voksne? Uten et spekter av ulike arbeidsplasser? Uten en videregående skole?

En Landsby blir tom uten ungdommen vår. Da blir det ikke ekte landsbyliv. Det vil bli en spøkelsesby. Og bygdene vil bli tomme, og stille og rare og triste. Det vil bli færre arbeidsplasser å velge i for de som velger å bo i kommunen. Det vil bli tomt. Dette kan på sikt føre til at det blir en kommune bosatt av en eldre befolkning uten etterkommere til å ta over. De unge voksne som kunne kommet tilbake å jobbe og holde liv i kommunen vil være borte. De som flytter ut som 15 åringer kommer ikke nødvendigvis tilbake når de er 25-30 år, og i hvert fall ikke til en kommune det ikke er arbeidsplasser eller en videregående skole. På sikt kan det bli en spøkelseskommune. En kommune preget av forgubbing der de unge flytter ut for å studere og den eldre generasjonen blir igjen.

Lys i alle hus? Nei, mørkt i alle hus.

IKKE LEGG NED STUDIESPESIALISERING ELLER DOKKA VIDEREGÅENDE SKOLE!

For det lokale ledd Delta Nordre Land, hovedtillitsvalgt Tine Sagvold og hovedtillitsvalgt Anita Fossum